

Danskerne og den 9. april

Ifølge danskerne er historie spændende og vigtigt, og unge mennesker skal lære om 9. april. Samtidig er modstandsbevægelsen ikke overraskende besættelsestidens store helte, mens politikerne har fået et mere blakket eftermæle. I øvrigt kan hele 89 % af danskerne udpege 9. april som dagen, hvor Danmark blev besat. Kun 46 % ved dog, hvorfor Tyskland invaderede landet den skæbnesvangre forårmorgen i 1940.

Forfatter: [Peter Yding Brunbech](#)

Ledende socialdemokrater samt socialdemokratiske og radikale ministre anno 1940. I dag har historien fældet sin dom i den offentlige bevidsthed: Modstandsfolkene var helte, mens politikerne var omend ikke skurke så dog en samling usselrygge. Foto fra Frihedsmuseets billedarkiv.

Undersøgelse af holdningerne til 9. april

HistorieLab har lavet en undersøgelse af danskernes holdning til 9. april 1940, for at sætte fokus på ikke blot hvad vi ved om historie, men også på vores holdning til aktuelle historiske begivenheder. Resultaterne er en blanding af både det forventelige og noget overraskende. Undersøgelsen omfatter godt 1000 personer og er foretaget blandt et repræsentativt udsnit af den voksne befolkning i marts 2015. Undersøgelsen forholder sig ikke direkte til den nye film om 9. april, og data er indsamlet før premieren.

Historien er vigtig og modstandsbevægelsen er heltene

[Som vi ved fra centrets tidligere undersøgelser, synes befolkningen som helhed at historie er både spændende og vigtigt.](#) Hele 83 % synes historie er spændende, og hele 90 % er enige i, at alle unge bør lære historien om 9. april. 77 % er enige i, at historien om 9. april er vigtig, hvis vi vil forstå vores samtid, mens kun 54 % mener, at vi kan bruge historien om 9. april til noget, når vi skal træffe afgørelser om fremtiden.

Umiddelbart lyder det som om, at danskerne drager en meget krigerisk lære af det hurtige nederlag 9. april. Hele 76 % er enige i, at historien om 9. april husker os på, at det er vigtigt at kæmpe for det, man tror på. Og 52 % er enige i, at en nation må være rede til at kæmpe med betydelige ofre, når en besættelse truer (kun 14 % er uenige). Men tror man så, at vi i dag mener, at de danske soldater dengang skulle have kæmpet længere, må man tro om igen. Kun 26 % er enige i, at forsvaret skulle have fortsat kampen (33 % er uenige). Når der bliver stillet generelle spørgsmål om hvorvidt man skal kæmpe, er vi altså enige. Når vi konfronteres med den konkrete situation, er vi imidlertid forstående.

Undersøgelsen viser også, at modstandsfolkene ikke overraskende betragtes som besættelsestidens heroiske skikkelser. 73 % er enige i, at de var besættelsestidens sande helte, mens kun 4 % er uenige. Samarbejdspolitikken er vi mere skeptiske overfor. 30 % mener den var meget skamfuld, mens kun 16 % er uenige. Over halvdelen er altså i tvivl om, hvad man egentlig skal mene om samarbejdspolitikken, men kun 16 % kan få sig selv til at sige, at den ikke var skamfuld. Det er givetvis tal, som ville have set meget anderledes ud for 30 – 40 år siden, hvor samarbejdspolitikken og modstandsbevægelsen i højere grad blev set som fænomener, der var gensidigt afhængige.

I dag har historien fældet sin dom i den offentlige bevidsthed. Modstandsfolkene var heltene, mens politikerne omend ikke var skurke så dog var en samling usselrygge. Ikke engang klogskab kan vi unde dem. Kun 23 % er enige i, at politikerne handlede "klogt" under besættelsen, mens 21 % er uenige. Igen viser tallene dog en dobbelthed. Spørger vi om politikernes opgave var at beskytte den danske befolkning, snarere end at deltage i kampen mod nazismen er hele 54 % enige, mens kun 11 % er uenige. Vi anerkender altså, at politikernes rolle var at beskytte befolkningen, men har alligevel svært ved at acceptere, at de rent konkret gjorde det.

Helt overordnet set mener vi dog, at Danmark som helhed ikke kunne have handlet så meget anderledes end man gjorde. På spørgsmålet om Danmarks rolle under 2. verdenskrig var acceptabel for et lille land, erklærer 53 % sig for enige, mens kun 12 % er uenige.

Kan 9. april filmen ændre vores holdning?

Undersøgelsen er bevidst lavet før den nye film om 9. april fik premiere, [for vi ved fra](#)

[tidligere undersøgelser, at film og TV i høj grad påvirker vores måde at se historien på.](#) Film som "Flammen og Citronen" og "Hvidstengruppen" har givetvis bidraget til at styrke det positive syn på modstandsbevægelsen og de ofre deltagerne måtte bringe. På samme måde kan man sagtens forestille sig, at filmen "9. april" vil være med til at sætte et positivt lys på de danske soldater. Det er ikke usandsynligt, at de via filmen kan få del i en flig af modstandsbevægelsens heltestatus. Særligt hvis der kommer flere film, eller hvis interessen for de militære kampe afføder dokumentarfilm eller lignende – men det må fremtidige undersøgelser vise. Alene det, at der fokuseres på soldaterne og deres skæbne, vil være med til at etablere et mere positivt syn på dem.

Anderledes vil det i givet fald være for politikerne. Der er intet faktisk forkert i 9. april filmens behandling af politikerne, men de omtales stort set ikke. De politiske beslutningstagere figurerer kun i baggrunden som skygger, der tager mærkelige og skæbnesvangre beslutninger og sender soldaterne ud i den umulige kamp. Det kan sagtens have været opfattet på den måde af soldaterne om morgenen d. 9. april, men det ændrer jo ikke på, at der kan have været mening med galskaben alligevel. Fx ikke at ofre flere soldater end højest nødvendigt i det, som alle viste var en kamp, der var tabt på forhånd. At det er yderst svært for en politiker at bevare et positivt eftermæle under de vilkår understreges også af 9. april-filmens. I filmens første del, mærker man soldater og officerers forbløffelse og frustration over, at de ikke må rykke frem i stillingerne tæt ved grænsen. Og ved filmens afslutning mærker man til gengæld frustrationen over, at man ikke kunne få lov at overgive sig noget før. Politikerne skulle altså både have været mere aggressive og været hurtigere til at overgives sig. Selvom man sagtens kan forstå soldaternes frustrationer, må man dog indrømme, at det er svære krav at være stillet overfor som politiker. Men film påvirker os, og bliver 9. april-filmens populær, vil det givetvis bidrage til at synet på politikernes handlinger 9. april rykkes i negativ retning.

Vi skal stadig mindes befrielsen

Selvom det til maj er 70 år siden at Danmark blev befriet, er der stor enighed om, at det er vigtigt stadig at mindes befrielsen. Hele 83 % er enige i, at det er vigtigt at mindes befrielsen, mens kun 4 % er uenige. Kvinder mellem 35 og 50 år er den gruppe, som mener det er allervigtigst at mindes, og hele 90 % er her enige, mens kun 2 % er uenige. Mænd under 35 år er de mest skeptiske, men her er stadig 77 % enige, mens 8 % er uenige.

Traditionen med at sætte lys i vinduet er der også opbakning til, selvom den ikke er helt så stor som til generelt at mindes befrielsen. 73 % mener traditionen bør fastholdes, mens 4 % er uenige. Og skal man tro tallene lever traditionen da også relativt godt, idet hele 41 % svarer, at de satte lys i vinduet sidste år den 4. maj om aftenen.

Hvad ved vi så om 9. april?

Undersøgelsen indeholdt også faktuelle spørgsmål om 9. april, og på spørgsmålet om hvad der skete den 9. april, kan hele 89 % udpege det som den dato, hvor Danmark blev besat af Tyskland i 1940. Ikke helt overraskende svarer man mere rigtigt jo ældre man er. Blandt folk over 50 år, er den korrekte svarprocent 97 %, mens det for personer under 35 år kun er 73 %, der svarer rigtigt. I pressen har der tidligere været nævnt undersøgelser, som viser, at mange unge mennesker ikke ved hvad der skete 9. april, og resultaterne her peger altså lidt i

samme retning.

Spørgsmålet er så, hvor vigtigt det er at kende den præcise dato, hvis man ikke kan knytte så meget andet til sin viden? For at undersøge dette spurgte vi i undersøgelsen også til, om man viste *hvorfor* Tyskland invaderede Danmark. Her var det lidt overraskende at kun 46 % viste, at det tyske angreb i virkeligheden blot handlede om, at man ønskede at besætte Norge, og følte sig nødsaget til at tage Danmark med på vejen. Væsentligt er det også her, at der ikke er så stor forskel på alder. Af folk over 50 år valgte 51 % den rigtige svarmulighed, mens det tilsvarende tal var 40 % for folk under 35 år. Mest forkert svarede i øvrigt kvinder under 35 år, hvor hele 28 % mente årsagen til angrebet var et ønske om at udrydde de danske jøder. Sat på spidsen kunne man sige, at mens 90 % er enige i, at unge skal lære historien om 9. april, så er det kun 46 %, der rent faktisk kender denne vigtige del af den.

Stiller man lidt mere avancerede 'vidensspørgsmål', sker der altså to ting. For det første daler antallet af personer, som kan svare rigtigt kraftigt, og for det andet udligner aldersforskellen sig. Et meget interessant spørgsmål for senere undersøgelser kunne således være, hvor stor forskel, der egentlig er mellem unge og ældres viden om historie, når man går et niveau længere ned end de traditionelle faktaspørgsmål. Om ikke andet kan man sige, at hvis man, som historielærer, skulle vælge hvad der var vigtigst, ville mange nok mene, at det var bedre at kende til årsagerne for det tyske angreb, end at kunne udpege den præcise dato. Hvis det endelig skulle være, er datoen nok en af de ting, hvor man med sindsro kan spørge Google.

[Se undersøgelsen her](#)